

Sint-Jan de Doperkerk Averbode

In 1803 werd de parochie van Averbode opgericht en officieel erkend met de abdijkerk als parochiekerk. Het was in de periode van de Franse Tijd. De abdij was verlaten nadat de kloosterlingen verdreven werden in 1797. De bewoners van de omliggende dorpen tekenden een petitie om de kerk als hun parochiekerk te vrijwaren van de ondergang. Het territorium strekte zich uit over de gebieden van Averbode en Okselaar.

De goedkeuring kwam er op 17 augustus 1803. In 1896 zou een grondige wijziging aan de parochiegrenzen worden aangebracht door de afsplitsing van de parochie Okselaar.

In 1978 werd de **'dorpserk'** aan de Prins de Merodelaan in gebruik genomen als 'liturgisch huis' voor de dorpsgemeenschap. De abdijkerk zou officieel de titel van 'parochiekerk' bewaren. Vanaf de jaren 1970 nam de parochie uitbreiding met verschillende nieuwe verkavelingen en woonwijken zoals: Park ter Heide, Vorststraat, Elzenstraat en later ook de Dennenlaan, 'Ten Bosch' aan de Sprinkhaanstraat. In 2003, bij gelegenheid van 200 jaar parochie en 25 jaar dorpskerk werd een glasraam geplaatst. Het stelt de figuur van Sint-Jan de Doper voor. In het **glasraam** is het 'Lam Gods' terug te vinden als verwijzing naar de band met de abdij, waaruit de parochie is ontstaan.

Detail van het glasraam Sint-Jan de Doper Averbode 1803-1978-2003 vervaardigd door 'Ateliers Saint Laurent Vitrea s.a. Hoton'.

Bij gelegenheid van de 25ste verjaardag van de kerkwijding van de dorpskerk (18.11.1978, Mgr. Schoenmaeckers) werd op het feest van Sint-Jan de Doper, patroonheilige van de parochie, in 2003 het nieuwe glasraam voorgesteld.

Het beeld van Johannes de Doper dat onze dorpskerk siert werd hernomen als centrale figuur. Hij staat aan de rand van de rivier, de Jordaan waar hij optrad en een doopsel van bekering predikte (Lc 3,3). Hij ontkende dat hijzelf de Messias zou zijn, maar voegde eraan toe: 'hij die nà mij komt en die gij niet kent is de Messias. Ik ben niet waardig de riem van zijn sandalen los te maken. (Joh 1,27). Johannes droeg een kleed van kameelhaar en een leren gordel. Zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing. (Mt 3,4). Hij sprak over Jezus van Nazareth: 'Zie het Lam Gods, dat de zonde van de wereld wegneemt' (Joh 1,29). Op het

verjaardagsfeest van koning Herodes, vroeg de dochter na de dans: 'Geef mij op een schotel het hoofd van Johannes de Doper' (Mt 14, 6.8). Het Lam Gods dat bovenaan in het midden van het glasraam prijkt, staat ook symbool voor de abdij. Op deze manier wordt de band tussen de abdijsamenleving (parochiekerk) en de dorpsgemeenschap (dorpserk) tot uitdrukking gebracht.

De liturgische ruimte

Processiekruis (Arte Grossé, 2012, brons) met de zegenvierende Christus van San Zeno.

Tabernakel (Arte Grossé, 2012, brons) versierd met korenhalmen en Jezusmonogram (IHS).

Godslamp (Arte Grossé, 2012, brons).

Altaar (Arte Grossé, 2012, massieve eik) met aan de vier zijden drie uitspringende balken die de twaalf apostelen symboliseren.

Detail van het processiekruis 'San Zeno'

Lezenaar (Arte Grossé, 2012, brons) voor de voorganger.

Voorganger- en assistentenzetels (Arte Grossé, 2012, massieve eik, bekleed met stof).

Ambo (Arte Grossé, 2012, massieve eik) met aan elke zijde één uitspringende balk die de vier evangelisten symboliseren. De 'ambo' is de lezenaar waar de schriftlezingen worden gelezen tijdens de woorddienst.

Wandtapijt uit het atelier van Arte Grossé (2012). Johannes de Doper doopt Christus in de Jordaan.

In de **paaskandelaar** (Arte Grossé, 2012, brons) zien we de profeet Jona afgebeeld die uit de vis wordt gespuwd. De Heer zend Jona naar Nineve. (Jona 1,1-4,11)

De HEER liet Jona opslokken door een grote vis. Drie dagen en drie nachten zat Jona in de buik van de vis. Toen begon hij in de buik van de vis tot de HEER, zijn God, te bidden:

'In mijn nood roep ik de HEER aan en hij antwoordt mij. Uit het rijk van de dood schreeuw ik om hulp – u hoort mijn stem! U slingerde mij de diepte in, naar het hart van de zee. Door kolkend water ben ik omgeven, zwaar slaan uw golven over mij heen. Ik dacht: Verstoten ben ik, verbannen uit uw ogen. Maar eens zal ik opnieuw uw heilige tempel aanschouwen. Het water stijgt tot aan mijn lippen, muren van water storten op mij neer, zeewier om mijn hoofd verstikt mij. Ik zink tot de bodem, waar de bergen oprijzen, naar het rijk dat zijn grendels voorgoed achter mij sluit. Maar u trekt mij levend uit de dood omhoog, o HEER, mijn God!

Nu mijn levensadem mij verlaat roep ik u aan, HEER, en mijn gebed komt tot u in uw heilige tempel.

Zij die armzalige afgoden vereren, verlaten u, trouwe God. Maar ik zal mijn stem in dank verheffen en u offers brengen; mijn geloften los ik in. Het is de HEER die redt!'

Toen, op bevel van de HEER, spuwde de vis Jona uit op het land.

Het **orgel** is een tweedehands houten pijporgel met elktro-mechanische aansturing (Verschuieren-orgel, NL, begin 1970).

Het lange roest-rode **vloertapijt** accentueert de centrale plaats in de liturgische ruimte. Het is als het ware het sanctuarium waarop de liturgie wordt gevierd. De vierende gemeenschap komt in een 'kring' samen rond de tafel van het woord (de ambo) en de tafel van de eucharistie (het altaar).

De devotie- en begroetingsruimte

Beeld **Onze Lieve Vrouw van Averbode**: gepolychromeerd lindehouten 'Maria met Kind' in oude stijl, geschonken door een priester uit Zuid-Duitsland (1978).

Beeld **Sint-Jan de Doper**: houtsculptuur (1978). Naast het **doopvont** hangen de kruisjes van de dopelingen (blauw).

Vloertapijt (Arte Grossé, 2012) in paarse kleur om de lijikbaar op te plaatsen tijdens de begroeting vóór de eucharistieviering van de overledenen. **Bronzen kandelaars** (Arte Grossé, 2012) die de levensboom voorstellen. De witte kruisjes roepen ons op om voor onze dierbare overledenen te bidden.

In de devotieruimte krijgen we de gelegenheid om een kaarsje te branden en te bidden voor onze intenties op voorspraak van O.L.Vrouw van Averbode of Sint-Jan de Doper.

De inkomhal

Houten **kruis** met Christusfiguur in smeedwerk (verzilverd) uit de kunstsmederij Maredsous.

De sacristie

Het **18de-eeuws processiekruis** dat in de sacristie staat werd geschonken door de zieken van Averbode in 1978.

Verder zien we op de tafel enkele **kelken en patenen** uitgesteld die gebruikt worden in de weekliturgie en op zon- en/of feestdagen.

Beschrijving van de locatie, inplanting, ruimteverdeling, exterieur, interieur en architectuur

De dorpskerk is gelegen aan de Prins de Merodelaan, in het centrum van Averbode. Ze ligt in het verlengde van het Sint-Jansplein en bevindt zich recht tegenover het vroegere gemeentehuis en de bibliotheek. Deze vrijstaande laagbouw, bestaande uit zeer sobere materialen in onopvallende kleuren, schrijft zich met uiterste bescheidenheid in in de omgeving: ze lijkt zelfs lichtjes weg te zakken in het heuvelachtige, beboste terrein. De inplanting werd gekozen juist op de plaats waar in het landschap een wonde werd aangebracht door de zandwinning. Het terrein is 18a en 14ca groot, de kerk heeft een oppervlakte van 520m² en is oostelijk georiënteerd.¹

De kleine parochiekerk heeft een zeshoekig grondplan in tegenstelling tot de traditionele, axiale opbouw van een kerk.

De inkomhal loopt als het ware als een straat door het gebouw en verbindt alle ruimtes. Langs de linkerzijde van de hal bevinden zich achtereenvolgens de sanitaire ruimte (vernieuwd in 2012), twee opbergruimtes en de sacristie. Langs de rechterzijde zijn de devotie- en begroetingsruimte en de liturgische ruimte gelegen. De liturgische ruimte neemt de vorm aan van een afgeknotte driehoek. De houten stoelen (1978) vormen als het ware een cirkel rond de centraal geplaatste ambo en het altaar.

De muur aan de zijde van het tabernakel, bestaat uit een aaneenschakeling van vensters. Zo heeft men vanuit de liturgische ruimte zicht op het terras (trapezium) en op de groene zone rondom.

¹ S.n., *Een bijzondere kerk: St.Jan Baptist, Averbode*, in *Beton*, tijdschrift van de Febe n. 54, februari 1980, Leuven, p. 17-19 ev.

De parochiekerk is een laagbouw met plat dak. Het dak bestaat uit 3 niveaus: het hoogste niveau overdekt de liturgische ruimte, het volgende niveau overdekt de devotie- en begroetingsruimte en het laagste niveau bedekt de overige ruimtes. Zowel in- als exterieur zijn opgebouwd uit uiterst sobere materialen. Alle buiten- en binnenparement bestaat uit betonblokken, het voorplein en het terras uit betonklinkers. De dorpels zijn in blauwe hardsteen uitgevoerd.²

Enige vorm van weloverwogen en bescheiden decoratie vinden we in het spel met de materialen zelf en hun vormgeving, zoals bijvoorbeeld de specifieke hoekafwerking in het in- en exterieur, de vorm en compositie van de verschillende vensters, het spel van de verscheidene tinten en oppervlaktestructuren van de materialen en zelfs de plaatsing van de verluchtingsgaten krijgen iets decoratiefs (drie vierkanten horizontaal op een rij, goed zichtbaar links van de inkom).

De glazen inkomdeur is overdekt met een betonnen luifel, waarop een betonnen kruis is aangebracht. Links voor de inkomdeur staat een losstaande klokkentoren. De klok (circa 100 kg) draagt de naam "Koenraad 1803-1978-175 jaar parochie" (genaamd naar toenmalig abt Koenraad Stappers) en is gegoten bij Sergeys te Leuven.³

Net zoals het exterieur, geniet het interieur een sobere aanblik. Ook in samenhang met het exterieur, is het gebruik van sobere materialen in het interieur. Voor de muren en de draagstructuur werden beton en betonstenen gebruikt. Een groot deel van de binnenmuren bestaat uit tweezijdig, zichtbaar blijvend metselwerk. Het plafond werd uitgevoerd in grenenhout.⁴

Men komt het kerkgebouw binnen via een dubbele, glazen inkomdeur. Dit principe wordt herhaald in de toegang tot de liturgische ruimte. Het plafond van de lange en lage inkomhal bestaat uit beton in zuivere, ruwe plankenbekisting. De overwelling in de hoofdruimte bestaat uit gelamelleerde, houten spanten die een zespuntige ster vormen. Vanuit dit centrale punt werd het interieur verder vorm gegeven. De plafondconstructie is ook toegepast in de weekkapel.

De natuurlijke lichtinval is afkomstig van de koepels op het dak en van de verschillende vensters uit zowel de liturgische ruimte als de devotie- en begroetingsruimte. Bovendien is er, net onder het plafond in de hoofdruimte, een smalle, horizontale glasstrook aangebracht die de gehele ruimte omringt. Deze 'daklichten' worden onderbroken door twee grotere glasramen. Verder zorgt de dimbare spaarverlichting (vernieuwd in 2012) voor bijkomend licht en geven de gestyleerde spots (vernieuwd in 2012) accenten en dit zowel in de liturgische ruimte als in de devotie- en begroetingsruimte. Ook de inkomhal is voorzien van twee circuits spaarverlichting (vernieuwd in 2012), een enkel circuit dat enkel de inkomhal verlicht en een enkel circuit dat zowel de inkomhal als de terraszijde van de liturgische ruimte kan verlichten.

Volgens architect Luc De Boe heeft de hedendaagse kerk twee belangrijke functies te vervullen: ten eerste een liturgische functie (de gemeenschapsviering) en ten tweede moet ze de gelovigen helpen tot rust en inkeer te brengen. Het 'liturgisch huis' dat de dorpskerk van Averbode is, ligt helemaal in de lijn van het type van kerken bestempeld als "*maisons-églises*". Dit 'liturgisch huis' is "een huis van allen, voor allen en door allen" gecreëerd in een "intiem kader" voor de liturgie, geheel volgens de richtlijnen van Vaticanum II. Het zou een kerk worden die past bij de hedendaagse vormen van geloofsbeleving en de liturgie van Vaticanum II.

De hoofdruimte wordt gebruikt als liturgische ruimte, de devotieruimte biedt plaats voor persoonlijke meditatie en de enorme inkomhal met terras biedt de mogelijkheid om te functioneren als ontmoetingsplaats, een overdekte overgang waar je contact tussen de mensen kan zoeken, alvorens de kerk in of uit te gaan.

Wij hopen dat u heeft genoten van uw bezoek aan onze dorpskerk!

Neemt u deze brochure graag mee? Dank voor uw vrije gift, ook voor het onderhoud van onze kerk!

² Vermeld in het lastenkohier en op het grondplan van de kerk door architect Luc De Boe.

³ S.n., *Parochiekerk Sint-Jan-Baptist te Averbode*, opgemaakt door Heemkring Averbode ter gelegenheid van de inzegening van de parochiekerk door Mgr. Schoenmaeckers op zaterdag 18 november 1978, p. 2.